

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de waarnemend statengriffier J.R. Loggen M.Sc.
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

H.J. Heskes

BEL/EZ

M 06-48132946

heskesh@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 8 DEC. 2015

1 | 6

Betreft: Tweede Tranche Pallas

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) informeren wij u hierbij over de recente ontwikkelingen rond het Pallas project en consulteren wij u over ons besluit met betrekking tot de per brief van 1 juli 2015 door de Stichting Voorbereiding Pallas-reactor aan de provincie Noord-Holland gevraagde tweede tranche.

Op 30 oktober 2015 heeft bestuurlijk overleg plaatsgevonden tussen de provincie Noord-Holland (de Commissaris van de Koning en gedeputeerde Bond) en de minister van Economische Zaken over de financiering van de tweede tranche.

In dit Bestuurlijk Overleg is afgesproken dat een aantal aanvullende vragen van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over de businesscase en de financiering van Pallas zullen worden beantwoord alvorens een definitief besluit te nemen over de tweede tranche van de financiering. Deze vragen hebben wij mede ontleend aan de consultatie van uw statencommissie Economie, Energie en Bestuur op 5 oktober 2015 en hadden betrekking op de marktvooruitzichten voor Pallas, de ontwikkeling van een level playing field, de positionering van Pallas als onderzoeksreactor, de belangstelling van investeerders en de liquiditeitsbehoefte van de stichting.

De afgelopen weken zijn in nauwe samenwerking met de Stichting Pallas en het ministerie van Economische Zaken de vragen besproken. Op 27 november 2015 heeft een tweede overleg plaatsgevonden tussen de provincie Noord-Holland (de Commissaris van de Koning en gedeputeerde Bond) en de minister van Economische Zaken waarbij aanvullende informatie met de provincie besproken is. Deze informatie heeft ons na zorgvuldige afweging doen besluiten in te stemmen met de door de Stichting Pallas aangevraagde tweede tranche van financiering van € 14 miljoen van de provincie Noord-Holland. Wij consulteren u omdat wij het van belang achten om zo de gezamenlijke verantwoordelijkheid die wij delen met de minister van Economische zaken in de praktijk vorm te kunnen geven. Tijdige en snelle besluitvorming is onderdeel van deze verantwoordelijkheid.

Verzenddatum

- 8 DEC. 2015

Kenmerk 648323/696942

Uw kenmerk

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Telefoon (023) 514 3143

Fax (023) 514 3030

Houtplein 33

Haarlem [2012 DE]

www.noord-holland.nl

Al in 2009 hebben wij ons richting het Rijk sterk gemaakt voor Petten als de locatie waar de nieuw te bouwen Pallas reactor zou moeten komen ter vervanging van de huidige reactor. Hierbij speelde het belang van 'Petten' voor de regionale werkgelegenheid een belangrijke rol. In 2011 hebben wij aan de minister van Economische Zaken laten weten dat wij bereid zijn om als Noord-Holland een bijdrage te leveren van € 40 miljoen waarbij wij o.a. als voorwaarde hebben gesteld dat er een sluitende businesscase moet zijn voor de gehele bouw, dus niet alleen voor de eerste fase. In 2012 heeft het kabinet groen licht gegeven voor de komst van de nieuwe onderzoeksreactor naar Petten. Daarmee viel Zeeland af als alternatieve locatie. Op 16 juli 2012 heeft u besloten samen met het Rijk onder publieke regie de eerste stappen te zetten voor de realisatie van Pallas en in te stemmen met de reeds begrote middelen ten bedrage van € 40 miljoen voor de deelneming in Pallas. Uw instemming heeft in 2012 geresulteerd in het bestuursakkoord tussen het ministerie van Economische Zaken en de provincie Noord-Holland waarbij partijen overeen zijn gekomen bereid te zijn tot een financiële bijdrage van ieder maximaal € 40 miljoen ten behoeve van de realisatie van een nieuwe onderzoeksreactor in Petten. Hierbij is onderkend dat dit project zodanige risico's kent dat er tussentijds gestopt zou moeten kunnen worden.

Het is helder dat het Pallas-project aanzienlijke investeringen van het ministerie en de provincie vraagt in aanloop tot eventuele bouw. Wij beogen die investeringen op verantwoorde wijze te doen, passend binnen de inhoudelijke uitgangspunten van het oorspronkelijke besluit in 2012 en rekening houdend met de onzekerheden die er zijn. Wij blijven in 2016 en de daarop volgende jaren, met het ministerie van Economische Zaken, attent op de marktvooruitzichten voor Pallas en zullen de ontwikkeling van alternatieve technologieën nadrukkelijk blijven volgen. Daarnaast hebben wij met de minister van Economische Zaken afgesproken dat er voorafgaand aan het verwachte go/no-go moment in het najaar van 2017, waarbij het gaat om de resterende € 17,5 miljoen van de € 40 miljoen van de provincie, zicht moet zijn op potentiële investeerders en een sluitende exploitatie. Wij vinden het belangrijk om in 2016 te kunnen constateren dat de kansen voor Pallas zijn toegenomen. Als zich in 2016 ontwikkelingen voordoen die de kansen voor Pallas lijken te verslechteren zullen wij samen met de minister overleggen wat verstandig is.

In het hiernavolgende vindt u de informatie die de minister van Economische Zaken gelijktijdig met deze brief zal verstrekken aan de leden van de Tweede Kamer.

1. Marktvooruitzichten Pallas-reactor

Inleiding

De Stichting Pallas volgt conform de afspraken nauwgezet de marktontwikkelingen voor de (medische) isotopen die met de Pallas-reactor geproduceerd kunnen worden. Recente wetenschappelijke inzichten worden consequent meegewogen in de analyse van de toekomstige marktpositie. Ook volgt de Stichting Pallas intensief de ontwikkeling van alternatieve technologieën voor de productie van

sommige isotopen. Daarbij werkt de Stichting Pallas nauw samen met o.a. OECD-NEA (Organisation for Economic Co-operation and Development – Nuclear Energy Agency) en NRG (Nuclear consultancy and Research Group).

Vraag naar medische en industriële isotopen

De Stichting Pallas rapporteert in de business case dat het marktvolume van molybdeen-99, het belangrijkste isotoop voor medische diagnoses, ten opzichte van 2010 is afgenomen. Daarnaast is ook de groeiverwachting ten opzichte van 2010 naar beneden bijgesteld naar 1,2% per jaar tot 2020 en 0,5% per jaar na 2020. Daar staat een groei van de vraag naar therapeutische isotopen tegenover. De markt voor therapeutische isotopen is nog klein maar zal door verdergaande innovaties naar verwachting sterk groeien. Verder produceert de Pallas-reactor net als de HFR industriële isotopen en er wordt verkend of de Pallas-reactor de markt voor nieuwe industriële isotopen kan betreden.

Prijzontwikkeling en internationaal level playing field

Naast het marktvolume is de prijzontwikkeling zeer belangrijk. De markt voor medische radio-isotopen is de afgelopen jaren verbeterd en de prijzen voor medische radio-isotopen zijn sinds 2012 sneller gestegen dan verwacht. Nederland werkt sinds 2012 aan het bereiken van een internationaal level playing field voor de productie van medische radio-isotopen. Onder andere als gevolg van Nederlandse inspanningen ondertekenden 11 OECD-landen in december 2014 een ministeriële verklaring met daarin afspraken over de structurele verbetering van de markt voor medische radio-isotopen. In 2015 hebben zich hierbij nog twee landen aangesloten. Nederland zet er op in om de OECD-richtlijnen voor de verbetering van de isotopenmarkt in Europees verband verder uit te werken en is in gesprek met de overheden van Duitsland, Frankrijk, België, Polen en Tsjechië om de subsidiëring van de productie van medische radio-isotopen af te bouwen en de volledige productieketen van medische radio-isotopen kostendekkend te maken. Nederland zet daarbij in op uitwerking van deze afspraken in EU-verband en zal tijdens het aankomende EU-voorzitterschap in 2016 de mogelijkheden daartoe verkennen.

Concurrentiepositie

De concurrentiepositie van de huidige reactor (HFR) en van de nieuw te bouwen Pallas-reactor is sterk door de geïntegreerde productieketen in Petten waarvan ook de verwerkingsfaciliteit van Mallinckrodt onderdeel is. Daarnaast beschikt de Pallas-reactor, net als de HFR nu, over een goed logistiek netwerk door de nabijheid van Schiphol. Uiteraard is er ook concurrentie van andere reactoren. Wereldwijd bestaan er verschillende plannen voor de nieuwbouw van reactoren. Over deze initiatieven concludeert OECD-NEA dat er in 2020 mogelijk sprake is van een wereldwijde overcapaciteit. Echter, niet alle reactoren kunnen gezien worden als concurrenten van de Pallas-reactor. Naast het feit dat een deel van deze reactoren niet primair gebruikt zal worden voor de productie van medische isotopen, is van veel van de initiatieven niet duidelijk of ze daadwerkelijk gerealiseerd zullen worden. De realisatie wordt onder meer bepaald door de bereidheid van investeerders en overheden om een nieuwe reactor te financieren en de

beschikbaarheid van een gedetailleerd ontwerp en van de noodzakelijke vergunningen voor een reactor.

De OECD-NEA geeft aan hierover geen zekerheid te kunnen geven en dat de rapporten daarom niet als basis kunnen dienen voor investeringsbeslissingen over nieuwe reactoren. Wel kan uit de rapporten van de OECD-NEA worden afgeleid dat de Europese reactorcapaciteit in de periode 2025-2030 naar verwachting zal afnemen vanwege de geplande sluitingen van de HFR in 2024, de Belgische BR-2 reactor in 2026, de Tsjechische LVR-15 reactor in 2028 en de Poolse Maria-reactor in 2030.

Alternatieve technologieën

Cyclotrons en lineaire versnellers worden in de discussie over de Pallas-reactor vaak genoemd als mogelijke alternatieven voor de productie van medische radio-isotopen door reactoren. Rapporten van de OECD-NEA wijzen uit dat de cyclotron-technologie momenteel de meest vergevorderde alternatieve technologie is, maar dat cyclotrons vanwege de geringe capaciteit vooralsnog geen haalbaar alternatief vormen voor de grootschalige productie van isotopen door een beperkt aantal onderzoeksreactoren.

Momenteel wordt door de Stichting Pallas een uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de relevantie en haalbaarheid van alternatieve technologieën op de langere termijn. De Stichting Pallas neemt de resultaten van dit onderzoek mee in de business case die in 2017 voor de investeerders zal worden ontwikkeld.

Positionering als onderzoeksreactor

Op het gebied van onderzoek ontwikkelt de Stichting Pallas (in afstemming met NRG) een inhoudelijk profiel dat aansluit bij de concrete (technische) mogelijkheden van de Pallas-reactor en de huidige profilering van NRG-onderzoek. Sinds medio 2015 neemt de Stichting Pallas deel aan de OECD-NEA projectgroep die onderzoek doet naar de internationale behoefte aan nucleaire researchinfrastructuur tot 2050. Verder brengt de Stichting Pallas de mogelijkheden in kaart voor het verkrijgen van nationale en Europese onderzoeksfinanciering zoals de Horizonprogramma's en het supplementaire programma. De Stichting Pallas overweegt verder een verzoek tot plaatsing op de Roadmap voor Europese Research Infrastructures (ESFRI). Het Ministerie van Economische Zaken draagt bij aan de interdepartementale afstemming over de onderzoeksagenda van de Pallas-reactor.

Conclusie

De internationale markt waarin de huidige reactor een grote rol vervult, is in beweging. Momenteel is er sprake van een licht afgenomen vraag naar molybdeen-99 en tevens een lagere groeiverwachting. Daar staat tegenover dat de prijzen sterker zijn gestegen dan verwacht en dat er voor de Pallas-reactor veel kansen zijn om een groter marktaandeel te verwerven voor therapeutische en industriële isotopen. Er is vanaf 2020 wereldwijd meer reactorcapaciteit beschikbaar, maar veel reactoren hebben niet de concurrentievoordelen die Pallas-reactor heeft. Bovendien wordt vanaf 2025 een aantal Europese reactoren uit bedrijf genomen. Er bestaat op dit moment een positief beeld over de marktvooruitzichten van de Pallas-reactor, maar de markt voor medische isotopen kent ook onzekerheden. De realisatie van de Pallas-reactor blijft deels afhankelijk van externe factoren.

2. Concrete financieringsbehoefte

Het Rijk en de provincie Noord-Holland zijn overeengekomen elk € 40 miljoen (totaal € 80 miljoen) in de vorm van een lening beschikbaar te stellen voor het ontwerp, de aanbesteding en de vergunningverlening van de reactor. Tot op heden hebben het Rijk en de provincie Noord-Holland respectievelijk € 11,2 miljoen en € 8,5 miljoen beschikbaar gesteld.

De door de Stichting Pallas per 1 juli 2015 aan de provincie Noord-Holland gevraagde tweede tranche van € 14 miljoen omvat de middelen die nodig zijn tot aan de afgesproken volgende go/no-go beslissing in de tweede helft van 2017. Een deel van de middelen zal de Stichting Pallas in 2016 gebruiken (€ 6,5 miljoen) en een ander deel betreft de financieringsbehoefte voor 2017. Statutair is bepaald dat Gedeputeerde Staten jaarlijks in december in een gezamenlijke vergadering met het Ministerie van Economische Zaken en de Stichting Pallas een besluit nemen over het jaarplan voor het volgende jaar, inclusief de concrete liquiditeitsbehoefte.

Besluitvorming over de gehele tweede tranche is nu noodzakelijk om de Stichting Pallas het bestuurlijke mandaat en de financiële zekerheid te verschaffen om de aanbestedingsprocedure voor het ontwerp van de Pallas-reactor op verantwoorde wijze af te ronden met een ondertekend contract.

3. Voortgang businesscase/ interesse private investeerders

Thans werkt de Stichting Pallas ten behoeve van de marktconsultatie voor de private financiering van de nieuw te bouwen Pallas-reactor aan een verdere uitbreiding en actualisering van de businesscase. De eerste ronde van de marktconsultatie van investeerders en exploitanten zal begin 2016 plaatsvinden. De inzichten uit de marktconsultatie worden verwerkt in de business case.

In 2017 zal de Stichting Pallas, na het selecteren van de ontwerper van de Pallas-reactor, gesprekken voeren met een beperkt aantal financiers en potentiële eigenaars en exploitanten voor de te bouwen reactor. Conform de verwachtingen bij de oprichting van de Stichting Pallas eind 2013 zullen private financiers instappen zodra de risico's die samenhangen met het vergunningentraject substantieel zijn gereduceerd.

Met de Stichting Pallas zal overlegd worden op welk moment en in welke vorm Provinciale Staten van Noord-Holland in de loop van 2016 vertrouwelijk geïnformeerd kunnen worden over de belangstelling vanuit de markt.

4. Voortgang businesscase/ volgende go/no-go moment

Naar de huidige inzichten ligt het volgende go/no-go moment voor de provinciale en rijksbijdrage (derde tranche) in de tweede helft van 2017. Het precieze tijdstip volgt uit de nog lopende gesprekken tussen de Stichting Pallas en de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en

Stralingsbescherming (ANVS) over de beoogde planning van de vergunningprocedure in het kader van de Kernenergiewet.

Met inachtneming van het bovenstaande en de beantwoording van onze aanvullende vragen door de Stichting Pallas hebben wij na zorgvuldige afweging besloten in te stemmen met de door de Stichting Pallas aangevraagde tweede tranche van financiering van € 14 miljoen van de provincie Noord-Holland, omdat wij vertrouwen hebben in het project Pallas. Na de consultatie van Provinciale Staten over ons besluit en na de gemeenschappelijke vergadering van het ministerie van Economische Zaken, de provincie Noord-Holland en de Raad van Toezicht Pallas over het jaarplan 2016 op 17 december 2015 zullen wij overgaan tot betaling van de eerste € 6,5 miljoen van de tweede tranche - bedoeld voor het kalenderjaar 2016. De provincie maakt voorts in overleg met het ministerie van Economische Zaken duidelijke afspraken vooraf over de voorwaarden waaronder het tweede deel van de bij bovengenoemd besluit bedoelde tweede tranche zijnde € 7,5 miljoen beschikbaar wordt gesteld en zal dit in de subsidiebeschikking duidelijk vastleggen. Op deze manier weten de betrokken partijen vooraf op basis waarvan de tweede tranche zal worden uitbetaald.

Wij vinden het belangrijk om in de businesscase van Pallas, die continu bijgesteld wordt op basis van voortschrijdend inzicht, de belangstelling van private investeerders terug te zien. Verder zien wij daarin graag expliciet terug de verwachtingen voor de drie pijlers van Pallas: medische isotopen, industriële isotopen en onderzoeksreactor en zal de exploitatie sluitend moeten zijn. Wij willen met de Stichting Pallas en het ministerie van Economische Zaken afspraken maken aan welke minimale inhoud en uitgangspunten de volgende businesscase dient te voldoen. Verder zullen wij externe deskundigheid inschakelen om ons hierop en bij de beoordeling van de aanvraag voor de derde tranche in 2017 te adviseren.

Wij vertrouwen u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
G.E.A. van Craaikamp

voorzitter
J.W. Rijkse